

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/96/2018
Identifikačné číslo spisu: 3014200954
Dátum vydania rozhodnutia: 20.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3014200954.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a zo sudkýň JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: Ing. S. T., bytom H. C. XXX/XX, T., právne zast. JUDr. Júliusom Jánošíkom, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v Bratislave, Klincová č. 35, proti žalovanému: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, so sídlom Kutuzovova 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia č.: SEĽUZ-XX-XX-X/2014-OdSP zo dňa 6. novembra 2014, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2018, č.k. 6S/19/2015-194, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2018, č.k. 6S/19/2015-194, z a m i e t a .

II. Najvyšší súd Slovenskej republiky priznáva žalobcovi voči žalovanému právo na úplnú náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I.
Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej v texte rozhodnutia len „krajský súd“ alebo „správny súd“) právoplatným rozsudkom č.k. 6S/19/2015-194 zo dňa 31. mája 2018 postupom podľa ustanovenia § 191 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovaného č.: SEĽUZ-XX-XX-X/2014-OdSP zo dňa 6. novembra 2014 (ďalej aj „rozhodnutie žalovaného“) ako aj rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia (ďalej len „VÚSZ“) č.: VÚSZ - XXXXXXXXXXXXXXXX zo dňa 11. júla 2014 a vec vrátil VÚSZ na ďalšie konanie.

2. Žalovaný rozhodnutím č.: SEĽUZ-XX-XX-X/2014-OdSP zo dňa 6. novembra 2014 podľa § 59 ods.

2 zákona č.71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) odvolanie žalobcu zamietol a potvrdil prvostupňové rozhodnutie VÚSZ č.: VÚSZ - XXXXXXXXXXXXXXXX zo dňa 11. júla 2014, ktorým bolo konanie o priznanie starobného dôchodku žalobcovi - z dôvodu nepríslušnosti správneho orgánu na konanie o starobnom dôchodku odo dňa 26. októbra 2011 - podľa § 30 ods. 1 písm. e/ správneho poriadku zastavené.

3. Z obsahu pripojeného administratívneho spisu žalovaného správny súd zistil, že žalobca doručil dňa 03.04.2014 VÚSZ žiadosť o priznanie starobného dôchodku podľa § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 100/1988 Zb.). Na túto žiadosť správny orgán odpovedal listom zo dňa 02.05.2014. Z dôvodu žalobcovej námietky k spôsobu vybavenia jeho žiadosti Ministerstvo obrany SR písomnosťou zo dňa 27.06.2014 postúpilo predmetné podanie žalobcu na priame vybavenie VÚSZ.

4. Prvostupňový správny orgán - VÚSZ vydal rozhodnutie č. : VÚSZ - XXXXXXXXXXXXXXXX zo dňa 11.07.2014, ktorým konanie o priznanie starobného dôchodku žalobcovi, z dôvodu nepríslušnosti správneho orgánu na konanie, podľa § 30 ods. 1 písm. e/ správneho poriadku zastavil. V odôvodnení uviedol, že žalobca vo svojej žiadosti poukázal na to, že dovŕšil dôchodkový vek 55 rokov ku dňu 11.11.1996 a splnil aj ďalšie podmienky pre nárok na starobný dôchodok podľa úpravy V. časti zákona č. 100/1988 Zb. Správny orgán konštatoval, že žalobca skončil služobný pomer 30.09.1998 (po prepustení zo služobného pomeru bol zamestnaný až do roku 2003) a na základe jeho žiadosti mu bol rozhodnutím VÚSZ zo dňa 06.10.1998 priznaný výsluhový dôchodok podľa § 26 zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 114/1998 Z. z.). Samotné konanie o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku a jeho zvýšenie bolo začaté podaním žiadosti zo dňa 03.04.2014 za účinnosti zákona č. 328/2002 Z.z., ktorý vylučuje použitie ustanovení § 130 -145 zákona č. 100/1988 Zb., t. j. hmotnoprávnych aj procesných. K zrušeniu zákona č. 100/1988 Zb. došlo ku dňu 01.01.2004. Prvostupňový správny orgán uzatvoril, že bol príslušný rozhodovať o starobnom dôchodku žalobcu v období od 11.11.1996 do 30.04.1998, kedy však žalobca žiadosť o priznanie starobného dôchodku nepodal a preto mu obdobie na podanie žiadosti márne uplynulo. V súčasnosti VÚSZ nie je oprávneným orgánom na vydanie rozhodnutia o priznaní/nepriznaní starobného dôchodku žalobcovi, pričom poukázal na § 2 zákona č. 114/1998 Z. z. a § 3 zákona č. 328/2002 Z. z.

5. V dôsledku žalobcom podaného odvolania vo veci rozhodol žalovaný napadnutým rozhodnutím č.: SEUZ-XX-XX-X/2014-OdSP dňa 06.11.2014, ktorým odvolanie zamietol a potvrdil prvostupňové rozhodnutie. Opísal svoje zistenia, podľa ktorých žalobcovi po splnení podmienok nároku na výsluhový dôchodok a prepustení zo služobného pomeru bol rozhodnutím VÚSZ odo dňa 01.10.1998 priznaný výsluhový dôchodok. Nadobudnutím účinnosti zákona č. 114/1998 Z. z. sa od 01.05.1998 vytvoril osobitný systém sociálneho zabezpečenia vojakov, ktorý v súčasnosti upravuje zákon č. 328/2002 Z. z. Po citácii ustanovení § 57 ods. 1 a § 103 zákona č. 114/1998 Z. z. a § 143a zákona č. 328/2002 Z. z. žalovaný konštatoval, že aj keď v danom prípade žalobcovi vznikol nárok na starobný dôchodok dosiahnutím veku 55 rokov dňom 11.11.1996 bolo rozhodovanie VÚSZ vylúčené, nakoľko podľa § 143a zákona č. 328/2002 Z. z. ustanovenia zákona č. 100/1988 Zb. nebolo možné na sociálne zabezpečenie vojakov použiť a zároveň v starobnom dôchodku žalobcu by bolo nutné zhodnotiť nielen dobu jeho civilného zamestnania, ale aj doby vykonania vojenskej služby, ktoré však už boli zhodnotené vo výsluhovom dôchodku, ktorý žalobca poberal. Ohľadom rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne - rozsudok sp. zn. 12Sd/315/2013, na ktorý sa v svojom odôvodnení odvolával na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „NS SR“ alebo len „najvyšší súd“) sp. zn. 9So/103/2011, žalovaný uviedol, že právne názory Najvyššieho súdu SR nie sú prameňom práva a nie je možné ich považovať za všeobecne záväzné. Žalovaný poukázal na viaceré rozhodnutia Krajského súdu v Prešove (rozsudky sp. zn. 3Sd/106/2013, 2Sd/2/2014, 2Sd/98/2013, 1Sd/104/2013) a Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9So/214/2008 podporujúce jeho právny názor na prejednávanú vec a ktoré sú aplikovateľné aj na daný prípad. Záverom žalovaný uviedol, že VÚSZ od 01.05.1998 nebol príslušný na priznanie starobných dôchodkov z dôvodu vylúčenia použitia právnej úpravy V. časti zákona č. 100/1988 Zb. a zároveň vyjadril názor, že vecne príslušným orgánom na rozhodnutia o starobnom dôchodku, avšak iba za dobu

dôchodkového poistenia, ktorá nebola zhodnotená na nárok na výsluhový dôchodok je Sociálna poisťovňa.

6. Správny súd uviedol, že podstatnou otázkou prejednávanej veci bolo určenie, ktorý orgán verejnej správy (Sociálna poisťovňa, resp. VÚSZ) je v prípade žalobcu kompetentný na uskutočnenie administratívneho konania a vydanie rozhodnutia o jeho žiadosti o priznanie starobného dôchodku. Táto sporná otázka bola doposiaľ rozdielne vykladaná aj súdnou praxou - správnymi súdmi SR ako aj najvyšším súdom. Dlhodobo pretrvávajúca nejednotnosť právneho výkladu však bola odstránená rozhodnutím kompetenčného senátu Najvyššieho súdu SR vydaným rozsudkom sp. zn. 3 Komp/1/2016 zo dňa 11.10.2017, ktorý podal komplexný a obsiahly výklad všetkých na vec aj v tomto konaní sa vzťahujúcich zákonných ustanovení (zákona č. 100/1988 Zb., zákona č. 461/2003 Z. z., zák. č. 328/2002 Z. z., resp. zákona č. 114/1998 Z. z.), z ktorých vyvodil jednoznačný záver o povinnosti VÚSZ na vykonanie administratívneho konania o podanej žiadosti žalobcu vo veci jeho starobného dôchodku.

7. Správny súd v ďalšom len poukázal na odôvodnenie vyššie uvedeného rozsudku kompetenčného senátu NS SR a uviedol, že zákonné rozdelenie pôsobnosti rozhodovať v oblasti sociálnej agendy bolo v minulosti upravené prostredníctvom Piatej časti zák. č. 100/1988 Zb., pričom v súčasnosti je táto oblasť sociálnych vecí regulovaná novými právnymi úpravami - všeobecnou právnou úpravou zakotvenou v zákone č. 461/2003 Z. z. ako aj viacerými špeciálnymi právnymi predpismi, na prejednávajúcu vec sa vzťahujúcemu zákonu č. 328/2002 Z. z.

8. Najvyšší súd SR (vo vyššie uvedenom rozsudku sp. zn. 3 Komp/1/2016) názor žalovaného o výslovnom vylúčení aplikácie Piatej časti zákona č. 100/1988 Zb. na prejednanú vec nepovažoval za správny a právne udržateľný. V súvislosti s výkladovým rozporom označil za otázku zásadného právneho významu výklad ustanovenia § 259 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z., z ktorého obsahu a systematického zaradenia v štruktúre zákona (súčasťou Ôsmej časti Prechodné ustanovenia) dospel k záveru, že je nepochybné, že ide o prechodné ustanovenie, ktoré rieši vplyv prijatého zákona na právne vzťahy upravené doterajšími právnymi predpismi vrátane legislatívnej situácie, ak časť právneho predpisu má mať časovo obmedzenú platnosť (napríklad Svák, J. a Kukliš, P., Teória a prax legislatívy). Ďalej uvedené prechodné ustanovenie nepochybne uprednostňuje pre konania o skôr vzniknutom (časovo obmedzené dátumom do 01.01.2004) nároku na dávku a jej výplatu z dôchodkového zabezpečenia tak, ako je tomu aj v prejednávanej veci, použitie predpisov účinných do 31.12.2003 na rozhodnutie vo veci.

9. Najvyšší súd SR v predmetnom rozsudku k prezentovanej argumentácii žalovaného o tom, že s odkazom najmä na ustanovenie § 103 ods. 1 zákona č. 114/1998 Z. z. nie je možné aplikovať Piatu časť zákona č. 100/1988 Zb. v rozmedzí ustanovení § 130 až 145 (danú časť zákona považuje žalovaný za zrušenú) na prejednanú vec poukázal na to, že ustanovenie § 103 je systematicky zaradené do Šiestej časti zákona č. 114/1998 Z. z. označenej ako Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia s rubrikou Záverečné ustanovenia. Napriek zaužívanej legislatívnej technike, že takto označené ustanovenia zákonodarca prednostne využíva na zrušenie doterajších predpisov spolu s oznámením časového okamihu vstupu návrhu zákona do účinnosti (čl. 6 ods. 5 až 7 Legislatívnych pravidiel tvorby zákonov č. 19/1997 Z. z.) pre Najvyšší súd SR z textu ustanovenia (viď slovné spojenie „sa na sociálne zabezpečenie vojakov nepoužijú“) vyplynul jednoznačný záver, že zákonodarca nesledoval zrušenie výslovne určenej časti zákona č. 100/1988 Zb., ale naopak ich aplikáciu neprípustil na sociálne zabezpečenie vojakov v zmysle dotknutého zákona, t. j. zákona č. 114/1998 Z. z. Rozsah sociálneho zabezpečenia pritom zákonodarca na účely zákona č. 114/1998 Z. z. vymedzil prostredníctvom ustanovenia § 1 ods. 1 zákona č. 114/1998 Z. z. pod písmenami a/ až d/, a to s účinkami „pro futuro“ pre sociálne zabezpečenie vojakov vzniknuté po účinnosti a podľa zákona č. 114/1998 Z. z.

10. Správny súd uviedol, že obdobné potvrdzujúce závery pre predchádzajúci právny názor, vyplývajú aj pre aplikáciu ustanovení § 143a zákona č. 328/2002 Z. z. Opätovne aj v tomto prípade uvedené ustanovenie § 143a je systematicky zaradené do Druhej hlavy Ôsmej časti zákona č. 328/2002 Z. z. s tou výnimkou, že rozsah adresátov sa rozšíril aj na policajtov a označenie sa spresnilo na Prechodné ustanovenia.

11. Na základe vyššie uvedeného Najvyšší súd SR vyjadril záver, že sa nemohol stotožniť s argumentáciou žalovaného o tom, že Piata časť zákona č. 100/1988 Zb. vo vymedzenej časti je na prejednávajúcu vec neaplikovateľná. Potom pre najvyšší súd aj z tohto textu ustanovenia (opätovne sa dáva do pozornosti slovné spojenie „sa na sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov nepoužijú“) vyplynul jednoznačný záver, že zákonodarca nesledoval zrušenie časti zákona č. 100/1988 Zb. výslovne vymedzenými ustanoveniami § 130 až 145, ale naopak ich aplikáciu nepripustil na sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov v zmysle dotknutého zákona, t. j. zákona č. 328/2002 Z. z. Rozsah sociálneho zabezpečenia dotknutý citovaným prechodným ustanovením zákonodarca na účely uvedeného zákona č. 328/2002 Z. z. vymedzil prostredníctvom ustanovenia § 1 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. pod písmenami a/ až d/, a to s účinkami „pro futuro“, v prejednávanej veci pre sociálne zabezpečenie vojakov vzniknuté po účinnosti a podľa zákona č. 328/2002 Z. z. Takýto záver pokladal Najvyšší súd SR za platný pre všetky ustanovenia citované žalovaným na podporu svojho nesúhlasného postoja tak zo zákonom č. 114/1998 Z. z. ako aj zákonom č. 328/2002 Z. z.

12. Ďalej najvyšší súd vychádzal zo záveru, že žalobca podmienky na vznik nároku na dávku a výplatu starobného dôchodku mal splniť pred 01.01.2004. Z prechodného ustanovenia § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. potom vyplýva, že na konanie o tomto nároku (viď žiadosť žalobcu z 15.10.2013 podanú pôvodne Sociálnej poisťovni, postúpenú VÚSZ) sa musí aplikovať relevantné ustanovenia zákona č. 100/1988 Zb. Najvyšší súd prijal záver, že kompetenčné ustanovenie § 142 ods. 4 písm. a/ v spojení s § 43 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. jednoznačne zakladajú pôsobnosť VÚSZ vykonať administratívne konanie o podanej žiadosti vo veci starobného dôchodku žalobcu, ktorá je spôsobilým predmetom administratívneho konania. Takto sformulované závery nevybočujú ani z ustálenej judikatúry najvyššieho súdu (napr. rozsudok sp. zn. 10So/120/2014 zo dňa 30.09.2015).

13. Potom na základe takéhoto stanoviska kompetenčného senátu Najvyššieho súdu SR bolo nevyhnutné, aby správny súd prijal ako jediný právne relevantný záver o tom, že nakoľko žalobca podal svoju žiadosť o priznanie starobného dôchodku dňa 03.04.2014, ide o žiadosť, o ktorej má povinnosť uskutočniť administratívne konanie VÚSZ a podľa jeho výsledkov prijať rozhodnutie o priznaní/nepriznaní starobného dôchodku žalobcovi. Preto žalovaný napadnutom rozhodnutím (ako aj VÚSZ) vec nesprávne právne posúdil, keď rozhodol o zastavení konania o žiadosti žalobcu dôvodiac tým, že VÚSZ nie je príslušným orgánom na predmetné konanie a vec nemožno postúpiť príslušnému orgánu.

14. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti správny súd uznal za dôvodnú vznesenú námietku nesprávneho právneho posúdenia veci a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je potrebné zrušiť podľa § 191 ods. 1 písm. c/ SSP a vec vrátiť žalovanému na ďalšie konanie, v ktorom bude viazaný vysloveným právnym záverom súdu (§ 191 ods. 6 SSP) a bude jeho povinnosťou vo veci konať a vydať nové rozhodnutie a toto náležite odôvodniť. Zároveň správny súd skonštatoval celkom zjavnú a nijako neospravedliteľnú ignoráciu rozsudku kompetenčného senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11.10.2017, ktorý podal jasný výklad riešiaci danú problematiku a stanovil povinnosť VÚSZ vo veci žalobcu ďalej konať. Zdôraznil, že žalovanému neprináleží v tomto súdnom konaní polemizovať a vyvracať tento aj pre neho celkom zrozumiteľne formulovaný právny názor Najvyššieho súdu SR, ale mal by ho plne rešpektovať a podľa neho aj postupovať. Najvyšší súd SR v bode 52 veta druhá vyššie citovaného rozsudku jasne formuloval povinnosť VÚSZ uplatniť svoju pôsobnosť a vykonať administratívne konanie o návrhu žalobcu. Postup žalovaného v prejednávanej veci preto správny súd označil za svojvoľný, nezákonný a nezlučiteľný s fungovaním a činnosťou orgánu verejnej moci v právnom štáte.

15. Správny súd vyjadril presvedčenie, že nemôže nastať stav, kedy by síce občanovi Slovenskej republiky prináležal nárok na starobný dôchodok, avšak v dôsledku nejednoznačnej, rôznych výkladov umožňujúcej právnej úpravy zákonov vzťahujúcich sa na konanie o priznanie a vyplácanie starobného dôchodku by nemal byť v Slovenskej republike orgán vecne príslušný na konanie a vydanie rozhodnutia o nároku na priznanie starobného dôchodku. Takýmto postupom by došlo k porušeniu ústavného práva občana na primerané hmotné zabezpečenie v starobe (čl. 39 ods. 1 Ústavy SR) a takýto stav nie je možné dopustiť a akceptovať.

16. O nároku na náhradu trov konania rozhodol správny súd podľa § 167 ods. 1 SSP v spojení s § 175 ods. 1 SSP a vzhľadom na úspech v konaní bol žalobcovi tento nárok priznaný v plnom rozsahu, pričom podľa § 175 ods. 2 SSP o výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom.

II.

Kasačná sťažnosť

17. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP, pretože podľa jeho názoru krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

18. Žalovaný uviedol, že krajský súd poňal odôvodnenie rozsudku NS SR sp.zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 do odôvodnenia napadnutého rozsudku ako jeho argumentačný základ. Avšak aj napriek skutočnosti, že tento rozsudok NS SR je pre účastníkov konania záväzným, žalovaný sa nestotožnil s právnym posúdením veci NS SR, nakoľko tento rozsudok bol vydaný v rozpore so zákonom. Kompetenčnou žalobou sa totiž môže žalobca domáhať rozhodnutia kompetenčného konfliktu spojeného s prebiehajúcim alebo ešte nezačatým administratívnym konaním, pričom administratívne konanie, ktoré bolo predmetom súdneho prieskumu pred krajským súdom pod sp.zn. 6S/19/2015, právoplatne skončilo vydaním potvrdzujúceho rozhodnutia zo dňa 6. novembra 2014, a preto mal správny súd uznesením podľa § 419 ods. 1 písm. b/ SSP konanie zastaviť.

19. Ďalej poukázal na to, že NS SR v rozsudku sp.zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 hodnotil úpravu sociálneho zabezpečenia a sociálneho poistenia v priereze jednotlivých zákonov príliš reštriktívne, a to bez ohľadu na niektoré ustanovenia týchto zákonov, a tak dospel k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci.

20. Žalovaný uviedol, že žiadosť žalobcu o priznanie a zvýšenie starobného dôchodku bola VÚSZ doručená dňa 3. apríla 2014, t.j. v čase účinnosti zák. č. 328/2002 Z.z. a zák. č. 461/2003 Z.z. Zákon č. 328/2002 Z.z. neupravuje také sociálne zabezpečenie, ktoré by tvorilo poskytovanie dávky dôchodkového zabezpečenia, a teda žalobcom požadovaného starobného dôchodku. VÚSZ nebol od 1. mája 1998 príslušným na priznanie alebo vyplácanie starobných dôchodkov, nedisponoval a ani v súčasnosti nedisponuje právomocou rozhodovať o ich priznávaní alebo vyplácaní. VÚSZ nie je oprávneným orgánom na posúdenie splnenia podmienok vzniku nároku na starobný dôchodok a jeho výplatu a následne na vydanie rozhodnutia o priznaní prípadne nepriznaní starobného dôchodku a o jeho vyplácaní, a to s poukazom na deň uplatnenia nároku žalobcom, t.j. 3. apríla 2014, a teda za účinnosti zák. č. 328/2002 Z.z., ktorý zrušil zák. č. 114/1998 Z.z. a zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý zasa zrušil zák. č. 100/1988 Zb.

21. Žalovaný konštatoval, že NS SR v predmetnom rozsudku nediferencoval medzi vznikom nároku dávky dôchodkového zabezpečenia a sociálnej starostlivosti a vznikom nároku na výplatu tejto dávky. Nevzal do úvahy skutočnosť, že žalobcovi vznikol nárok na výplatu dávky, o ktorú žalobca požiadal dňa 3. apríla 2014, až za účinnosti zák. č. 328/2002 Z.z. a zák. č. 461/2003 Z.z., pričom v rozsudku je nesprávne skonštatované, že žalobca podmienky na vznik nároku na dávku a výplatu starobného

dôchodku mal splniť pred 1. aprílom 2004. Žalovaný v danej súvislosti poukázal na rozsudok NS SR sp.zn. 9So/92/2009 zo dňa 10. decembra 2009, podľa ktorého „poberanie tak invalidného ako aj starobného dôchodku je podmienené podaním žiadosti o ten-ktorý dôchodok a podmienky jeho poskytovania vrátane podmienok jeho zvyšovania upravuje zákon. Samotné dovŕšenie dôchodkového veku potrebného pre vznik nároku na starobný dôchodok dňom 30. októbra 1999, bez podania žiadosti o starobný dôchodok samo o sebe nezakladá právo na výplatu starobného dôchodku a teda ani na jeho zvyšovanie za dobu odpracovanú po vzniku nároku.“, a teda hoci žalobca splnil zákonné podmienky vzniku nároku na dávku dôchodkového zabezpečenia a sociálnej starostlivosti za účinnosti zák. č. 100/1998 Zb., nespĺnil ale zákonné predpoklady vzniku nároku na výplatu tejto dávky podľa § 94 ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb., nakoľko v rozhodnom čase, t.j. od splnenia zákonných podmienok pre vznik nároku na dávku dôchodkového zabezpečenia a sociálnej starostlivosti do 30. apríla 1998, teda deň pred dňom nadobudnutia účinnosti zák. č. 114/1998 Z.z., nenastala kumulácia splnenia zákonných podmienok pre vznik nároku na dávku dôchodkového zabezpečenia a sociálnej starostlivosti podľa § 94 ods. 1 a § 132 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. a podania žiadosti o priznanie alebo vyplácanie tejto dávky podľa § 94 ods. 2, § 119 ods. 1 a § 127 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb., t.j. podanie písomnej žiadosti o priznanie alebo vyplácanie starobného dôchodku, na základe ktorej by sa začalo konanie o dávke dôchodkového zabezpečenia ako prejavu vôle smerujúceho k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú, nakoľko takáto žiadosť bola VÚSZ doručená až dňa 3. apríla 2014.

22. Žalovaný uviedol, že do účinnosti zák. č. 114/1998 Z.z., t.j. do 30. apríla 1998, bolo sociálne zabezpečenie vojakov z povolania upravené v V. časti zák. č. 100/1988 Zb. Odo dňa nadobudnutia účinnosti zákona č. 114/1998 Z.z., t.j. od 1. mája 1998, sa vytvoril osobitný systém sociálneho zabezpečenia, ktorý od 1. júla 2002 do súčasnosti upravuje zákon č. 328/2002 Z.z., a to z dôvodu úplného odčlenenia osobitného systému sociálneho zabezpečenia od všeobecného systému sociálneho poistenia. V zákone č. 114/1998 Z.z. ako aj v zákone č. 328/2002 Z.z. absentuje právna úprava na priznanie a vyplácanie starobného dôchodku ako osobitnej dávky, o ktorú v tejto právnej veci žalobca žiada. V zmysle uvedeného bol VÚSZ príslušný rozhodovať o starobnom dôchodku žalobcu odo dňa splnenia podmienok nároku žalobcu na starobný dôchodok podľa § 132 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. do 30. apríla 1998, avšak žalobca v tomto rozhodnom období neadresoval VÚSZ žiadnu žiadosť týkajúcu sa vzniku nároku na starobný dôchodok a jeho výplatu, a teda konanie podľa piatej časti zák. č. 100/1988 Zb. ani nezačalo.

23. Žalovaný ďalej uviedol, že hoci NS SR v rozsudku sp.zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 skonštatoval, že jeho závery nevybočujú z ustálenej judikatúry NS SR, avšak, toto tvrdenie nie je pravdivé. Príkladmo pritom poukázal na rozhodnutia NS SR sp.zn. 7So/138/2011 zo dňa 15. augusta 2012, sp.zn. 9So/74/2014 zo dňa 27. januára 2016, sp.zn. 9So/147/2014 zo dňa 27. januára 2016, sp.zn. 9So/157/2014 zo dňa 24. februára 2016, sp.zn. 2Komp/1/2017 zo dňa 29. marca 2018.

24. Minister obrany SR v nadväznosti na rozsudok NS SR sp.zn. 3 Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 požiadal dňa 8. februára 2018 vtedajšiu ministerku spravodlivosti SR o podanie návrhu na prijatie stanoviska k zjednoteniu výkladu zákonov na NS SR, pričom tá predbežne vyhodnotila jeho podnet ako opodstatnený. V nadväznosti na čo žalovaný vypracoval koncept návrhu na zaujatie zjednocujúceho stanoviska spolu so spôsobom riešenia danej problematiky, pričom tento bol adresovaný súčasnému ministrovi spravodlivosti SR.

25. Záverom žalovaný uviedol, že konanie o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku bolo začaté podaním žiadosti na VÚSZ za účinnosti zák. č. 328/2002 Z.z., ktorý vylučuje použitie hmotnoprávných ustanovení, ale aj procesných ustanovení zák. č. 100/1988 Zb. VÚSZ bol príslušný rozhodovať o dávke starobného dôchodku žalobcu v období od 11. novembra 1996 do 30. apríla 1998, avšak žalobca si žiadosť o priznanie starobného dôchodku v uvedenom období nepodal, pretože bol stále až do 30. septembra 1998 v služobnom pomere vojaka z povolania, a teda konanie o priznanie dávky starobného dôchodku podľa V. časti zák. č. 100/1988 Zb. ani nezačalo. Príslušnosť VÚSZ na priznávanie starobných dôchodkov teda zanikla dňa 30. apríla 1998 zák. č. 114/1998 Z.z., pričom

vzniknuté nároky vyplývajúce z V. časti zák. č. 100/1988 Zb. boli v následnom období priznané vo výsluhovom zabezpečení (žalobcovi bol priznaný výsluhový dôchodok) z dôvodu úplného odčlenenia osobitného dôchodkového systému od všeobecného systému sociálneho zabezpečenia. Právomoc VÚSZ by bola daná vtedy, ak by žalobca ešte počas účinnosti zák. č. 100/1988 Zb. požiadal o priznanie a vyplácanie starobného dôchodku, na výplatu ktorého mu vznikol nárok splnením podmienok ustanovených v § 132 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb., a tento starobný dôchodok by mu bol skutočne aj vyplácaný.

26. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaný navrhol, aby NS SR rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobcu

27. Žalobca v písomnom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že žalovaný ako správny orgán nie je oprávnený spochybňovať závery NS SR, ale sa im má podriaďovať, pričom poukázal na rozsudok NS SR sp.zn. 5Sžo/25/2013 zo dňa 30. apríla 2014, podľa ktorého: „V súvislosti s citovaným zákonným ustanovením § 250j ods. 6 OSP a viazanosťou správneho orgánu právnym názorom súdu najvyšší súd dáva do pozornosti žalovaného, vzhľadom na obsah jeho vyjadrenia, že nie je úlohou správneho orgánu polemizovať s právnym názorom súdu ani ho spochybňovať, ale je jeho povinnosťou ho rešpektovať, najmä, ak bol jasne a zrozumiteľne vyslovený tak, ako tomu v napadnutom rozsudku krajského súdu je. Nie je pritom nevyhnutné, aby sa správny orgán s právnym názorom súdu stotožnil, je však povinný sa ním riadiť.“

28. Pokiaľ žalovaný vyjadril presvedčenie, že administratívne konanie o starobnom dôchodku žalobcu má vykonať Sociálna poisťovňa, je to v rozpore s rozsudkami NS SR sp.zn. 3Komp/1/2016 a sp.zn. 10So/120/2014 z 30. septembra 2015.

29. Žalovaný ďalej poukázal na skutočnosť, že ak by malo byť napadnuté rozhodnutie žalovaného potvrdené, tak sú obe konania, t.j. pred VÚSZ ako aj pred Sociálnou poisťovňou právoplatne skončené a žalobcovi by nebol defacto priznaný starobný dôchodok, pričom takýto stav je neprípustný a protiústavný.

30. Podľa názoru žalobcu - ktorý mal v čase tohto úkonu (vyjadrenia) 77 rokov, bol dlhodobo chorý a už 6 rokov sa v súdnych konaniach domáhal starobného dôchodku - kasačná sťažnosť žalovaného predstavuje prietiahy vyvolávajúci úkon, ktorý je šikanóznym výkonom práva, na ktorý by sa nemalo prihliadať.

31. Z uvedených dôvodov žalobca navrhol, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalovaného zamietol a zároveň uložil žalovanému povinnosť zaplatiť mu trovy kasačného konania.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

32. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), s prihliadnutím na formálnu viazanosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 časť vety prvej pred bodkočiarkou), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť bola podaná nedôvodne.

33. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR.

Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 20. marca 2019 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

34. Podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

35. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

36. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

37. Predmetom kasačného konania bolo preskúmanie dôvodnosti kasačnej sťažnosti žalovaného podanej proti právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu, ktorým postupom podľa § § 191 ods. 1 písm. c/ SSP zrušil rozhodnutie žalovaného č.: SELUZ-XX-XX-X/2014-OdSP zo dňa 6. novembra 2014, vrátane prvostupňového rozhodnutia VÚSZ č.: VÚSZ - XXXXXXXXXXXXXXXX zo dňa 11. júla 2014 a vec vrátil VÚSZ na ďalšie konanie.

38. Žalovaný rozhodnutím č.: SELUZ-XX-XX-X/2014-OdSP zo dňa 6. novembra 2014 podľa § 59 ods. 2 správneho poriadku odvolanie žalobcu zamietol a potvrdil prvostupňové rozhodnutie VÚSZ č.: VÚSZ - XXXXXXXXXXXXXXXX zo dňa 11. júla 2014, ktorým bolo konanie o priznanie starobného dôchodku žalobcovi - z dôvodu nepríslušnosti správneho orgánu na konanie o starobnom dôchodku odo dňa 26. októbra 2011 - podľa § 30 ods. 1 písm. e/ správneho poriadku zastavené.

39. Úlohou správneho súdu bolo posúdiť, či boli splnené zákonné podmienky pre zastavenie konania postupom podľa ustanovenia § podľa § 30 ods. 1 písm. e/ správneho poriadku v zmysle ktorého, správny orgán konanie zastaví, ak zistí, že nie je príslušným na konanie a vec nemožno postúpiť príslušnému orgánu.

40. Podstatnou spornou otázkou v predmetnej veci bolo určiť, ktorý orgán verejnej správy, teda či Sociálna poisťovňa alebo VÚSZ je v prípade žalobcu kompetentný na uskutočnenie administratívneho konania a vydanie rozhodnutia o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku.

41. Podľa ustanovenia § 191 ods. 1 písm. c/ SSP správny súd rozsudkom zruší napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy, ak vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci.

42. Správny súd zrušenie horeoznačených rozhodnutí odôvodnil existenciou právoplatného rozsudku sp. zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017, vydaného kompetenčným senátom najvyššieho súdu na základe kompetenčnej žaloby podanej žalobcom, ktorou sa domáhal vyriešenia záporného kompetenčného konfliktu vo veci priznania jeho starobného dôchodku.

43. Kompetenčný senát NS SR o kompetenčnej žalobe rozhodol tak, že rozsudkom sp.zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 určil, že pôsobnosť vykonať administratívne konanie vo veci starobného dôchodku žalobcu má Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

44. Podľa § 5 ods. 10 SSP orgány verejnej správy sú rozhodnutiami správnych súdov v konkrétnej veci viazané.

45. Princíp viazanosti orgánu verejnej správy právnym názorom správneho súdu je fundamentom správneho súdnictva. Bez tohto princípu by ochrana subjektívnych práv, ale i zákonnosti a verejného záujmu zo strany správneho súdu bola len iluzórna, pretože správny súd by nedokázal svoju autoritu presadiť do následného konania a rozhodovania orgánov verejnej správy.

46. Najvyšší súd Slovenskej republiky už prostredníctvom svojej rozhodovacej činnosti zdôraznil, že nielen správne súdy pri súdnom prieskume napadnutých rozhodnutí správnych orgánov, ale aj správne orgány v ďalšej svojej rozhodovacej činnosti sú zaťažené povinnosťou zohľadniť právne názory vyslovené najvyšším súdom v jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti a ktoré sú mu nepochybne známe, či už z iniciatívy účastníkov alebo ako oficiality jeho činnosti, nakoľko tieto sú záväzné nielen pre jeho adresáta, t. j. pre správny orgán, ale aj pre konajúci správny súd.

47. Kompetenčný senát NS SR v rozsudku sp.zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017 podal komplexný a obsiahly výklad všetkých na vec sa vzťahujúcich zákonných ustanovení, z ktorých vyvodil jednoznačný záver o povinnosti VÚSZ na vykonanie administratívneho konania o podanej žiadosti žalobcu vo veci jeho starobného dôchodku, a preto v dôsledku rešpektovania princípu právnej istoty, krajský súd nemohol rozhodnúť inak.

48. Z postupu žalovaného ako aj VÚSZ je nepochybné, že popierajú svoju právomoc na rozhodnutie v danej veci o nároku žalobcu na starobný dôchodok, a to napriek rozsudku NS SR sp. zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017, v ktorom bol vyvodený jednoznačný záver o povinnosti VÚSZ na vykonanie predmetného administratívneho konania.

49. Rovnako tak rozhodol NS SR rozsudkom sp.zn. 10So/120/2014 zo dňa 30. septembra 2015, keď uviedol, že na rozhodnutie o nároku žalobcu na starobný dôchodok je príslušný VÚSZ.

50. Kasačný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že predmetom kasačnej sťažnosti bol rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2018, č.k. 6S/19/2015-194, ktorý síce vo svojom odôvodnení odkazuje na rozsudok NS SR sp. zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017, ktorý je však právoplatný a v zmysle § 5 ods. 10 SSP o.i. pre žalovaného záväzný. Nebolo preto úlohou kasačného súdu preskúmavať zákonnosť uvedeného rozsudku kompetenčného senátu, ale zákonnosť rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2018, č.k. 6S/19/2015-194.

51. Za stavu, že v posudzovanej veci kompetenčný senát NS SR právoplatne rozhodol rozsudkom sp. zn. 3Komp/1/2016 zo dňa 11. októbra 2017, tento rozsudok je v zmysle § 5 ods. 10 SSP pre žalovaného záväzný.

52. Ústava Slovenskej republiky v rámci základných práv a slobôd medzi sociálne práva zaraďuje aj právo občana na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Z hľadiska sociálnych práv a ich ústavných garancií v rozsahu príslušnej zákonnej úpravy hmotné zabezpečenie občana v starobe zahŕňa predovšetkým jeho zabezpečenie formou dávok dôchodkového zabezpečenia, a to najmä starobný dôchodok, pomerný starobný dôchodok, dôchodok za výsluhu rokov. Ústava Slovenskej republiky právo hmotného zabezpečenia v starobe garantuje všetkým občanom Slovenskej republiky, čo neznamena však vylúčenie iných ako štátnych občanov Slovenskej republiky z takéhoto hmotného zabezpečenia, akákoľvek diskriminácia je ústavne nepripustná. Podľa čl. 12 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať. Podľa čl. 39 ods. 1, 3 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa. Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

53. Vzhľadom k tomu, že Ústava Slovenskej republiky zaručuje všetkým jej občanom právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, nie je možné v danej veci považovať postup VÚSZ za ústavne konformný, ak popiera svoju kompetenciu na rozhodnutie o uplatnenom nároku žiadateľa o starobný dôchodok aj napriek vyriešenému kompetenčnému sporu so Sociálnou poisťovňou.

54. Zároveň kasačný súd musí konštatovať, že povinnosťou žalovaného v posudzovanej veci je právny názor NS SR plne rešpektovať a podľa neho aj postupovať.

55. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu, nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku a s ktorými sa kasačný súd v celom rozsahu stotožňuje.

56. Vzhľadom na uvedené skutočnosti kasačný súd rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalovaného ako nedôvodnú podľa § 461 SSP zamietol.

57. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že v konaní úspešnému žalobcovi priznal voči žalovanému právo na úplnú náhradu trov kasačného konania.

58. O výške náhrady trov konania rozhodne krajský súd samostatným uznesením v súlade s § 175 ods. 2 v spojení s § 467 ods. 1 SSP po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

59. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol jednomyselne (§ 139 ods. 4 SSP v spojení s § 463 SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.